

Ekolojik Tarım Açısından Güneydoğu Anadolu Bölgesi

Hakan ÇETİNKAYA^{1*}

Enver KENDAL²

Mehmet Salih SAYAR³

¹Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Kilis

²GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi Müdürlüğü, Diyarbakır

³Dicle Üniversitesi, Bismil Meslek Yüksek Okulu, Bitkisel ve Hayvansal Üretim Bölümü, Diyarbakır

*Sorumlu Yazar:

E-posta: hcetinkaya@kilis.edu.tr

Geliş Tarihi: 05 Mayıs 2012

Kabul Tarihi: 06 Mayıs 2012

Özet

Güneydoğu Anadolu Bölgesi; Adıyaman, Batman, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şanlıurfa illerinden oluşmaktadır. Bölgenin toplam bitkisel üretim alanı 3.212.086 ha olup bu alanın, %78,8'i tarla tarımı, %13,2'si meyve bahçesi, %5,9' u nadas ve %2,1'i ise sebze alanı olarak değerlendirilmektedir. Tarla bitkisi olarak buğday, arpa, pamuk, mısır, çeltik, susam, mercimek, nohut, tütün, bahçe bitkisi olarak meyvelerden antepfıstığı, badem, incir, kiraz, dut, sebzelerden; karpuz, kavun, domates, biber, patlıcan, salatalık ve soğan yetişen ürünlerin başında gelmektedir. Tıbbi ve aromatik bitkiler ile yağlık tohumlu bitkiler bakımından da gayet zengin bir bölgedir. Ülkemizdeki tarla tarımının toplam alan içerisinde en yüksek paya sahip olan bölgelerin başında gelen Güneydoğu Anadolu Bölgesi aynı zamanda kimyasalların en az kullanıldığı bölgelerimizin başında gelmektedir. Gaziantep, Şanlıurfa ve Siirt illerinin dağlık kesimlerinde yetişen antepfıstığı, şire üzümü, Mardin kirazı, Siirt Zivzik narı, doğal güvercin gübresi ile Dicle vadisinde yetişen Diyarbakır karpuzu, Lice domatesi, Karacadağ çeltiği, makamalık buğday ve kırmızı mercimek bu bölgenin vazgeçilmez ürünlerindedir. Bu ürünlerin büyük çoğunluğu bölgeye has ürünler olup ekolojik olarak yetiştirilmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi toprağın çok az işlendiği, bir çok alanda çiftlik gübresinin kullanıldığı ve kimyasalların neredeyse hiç kullanılmadığı alanlarla kaplı olduğu gibi, hala bir çok alanı ham ve ekolojik tarım açısından yüksek potansiyele sahip olan ve keşfedilmeyi bekleyen bir bölgemizdir. Bu bölgeye has olarak yetiştirilen birçok ürün organik tarım açısından önemli potansiyel oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Güneydoğu Anadolu Bölgesi, Ekolojik Tarım, Organik Ürün

GİRİŞ

Ülkemizin Güneydoğu Torosların güneyinden Suriye sınırına kadar uzanan Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yer alan illerin arazi ve nüfus büyüklüğü, Türkiye'nin ortalama yüzde 10'u civarındadır. Nüfus yoğunluğu km²'ye 112 kişi olup Türkiye ortalamasının üstündedir [1].

Tarımsal üretime önemli katkılar sağlayacak olan ve dünyanın sayılı projeleri arasında da yer alan Güneydoğu Anadolu Projesi çok kapsamlı ve bu ölçüde de çok maliyetli bir projedir. Projeye 2007 sonuna kadar 25,6 milyar YTL harcama yapılmış ve nakdi gerçekleştirme yüzde 62,2 düzeyine ulaşmış bulunmaktadır. Fırat ve Dicle Havzası'nda toplam 272 bin 972 ha alan sulamaya açılmıştır. [2].

Proje kapsamında sulamaya açılan tarım alanların artmasıyla birlikte aşırı sulama, yoğun kimyasal ilaç ve gübre kullanımı doğal yapıyı olumsuz etkilemektedir. Yeraltı suları insan sağlığını etkileyecek derecede kirlenmeye, bölge toprakları tuzlanmaya ve çoraklaşmaya başlamıştır [3].

Dünyada tarımın ilk yapıldığı bölgelerden biri olan Güneydoğu Anadolu Bölgesi bereketli toprakları, bol su kaynakları ve uygun iklim koşulları bakımından birçok ürünün

yılın mevsimlerine göre üretilebildiği havzalar topluluğundan oluşmaktadır. Ayrıca bu bölgede uzun yıllardır işlenmemiş, kimyasal gübre, zirai ilaç, hormon gibi maddelerin kullanılmadığı alanlar vardır [4].

Tarım ve hayvancılık bölge ekonomisinde önemli bir yer tutmaktadır. Tarıma elverişli düzlüklerin geniş olması ve toprağın verim gücünün yüksek olması üretimi artırmaktadır. Bu nedenle yüzölçümü az olmasına rağmen ekili - dikili alanlar bakımından % 20 ile bölgeler arasında dördüncü sırada yer almaktadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin toplam bitkisel üretim alanı 3.212.086 ha olup bu alanın, % 78,8'i tarla tarımı, % 13,2'si meyve bahçesi, % 5,9' u nadas ve % 2.1' i ise sebze alanı olarak değerlendirilmektedir. [5]. Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tarla tarımı toplam alan içerisinde en yüksek paya sahiptir.

Bölgenin ürün çeşitliliği ve deseninde bağcılık, ceviz, antepfıstığı, badem, kuru üzüm, nar gibi meyveler ve her türlü sebze üretimi, hububat ürünleri, yağlı tohumlar, baharat ve şifalı bitkilerin üretimi ön plana çıkmaktadır. Bu ürünlerin Bölgede kolaylıkla organik üretimi söz konusudur. Bu da ancak ülkemizdeki organik tarım konusundaki gelişmelerin

artırılmasına bağlıdır. Bölgede üretilebilir organik tarım ürünleri; Sert Kabuklu Meyveler (Antepfıstığı, Badem), Tıbbi ve Aromatik Bitkiler (Anason, Çemen, Kimyon, Kişniş, Kekik, Nane, Safran), Endüstriyel Bitkiler (Mısır, Soya, Pamuk), Meyve Ağaçlarından (İncir, Üzüm, Erik, Zeytin, Nar, Dut), Sebze ve Tahıl Grubu ve Hububat (Arpa, Buğday, Mercimek, Nohut) oluşmaktadır. [6].

Bölgede yetiştirilen ilk altı ürün, buğday (27.659,2 ton), pamuk (26.236,1 ton), mercimek (8.944,2 ton), arpa (6.662,4 ton), kırmızı mercimek (1.154 ton) ve yulaf (1.050) dir. Bu ürünlerin yanında; antepfıstığı, üzüm, nar, zeytin, kapari, kimyon vb. tıbbi aromatik bitkiler üretilmektedir. Bölgeden pamuk, antepfıstığı, dut, mercimek, nohut, buğday, nar, kapari ve kimyon gibi ürünlerin ihracatı yapılmaktadır. Toplam ihracat yapılan ürün miktarı; 3.992 ton civarında olup, Türkiye ihracatının (30.682 ton) %13'üne karşılık gelmektedir. Görüldüğü gibi bölgenin konvansiyonel olarak karşılaştırılmalı üstünlüğü olan ürünlerinin organik olarak üretilmesi yoğunluk kazanmaktadır [7].

Çevre tahribatı, tarımda toprağın işlenmesiyle başlamıştır. Başlangıçta sadece tarım alanlarını kapsayan ve kültür bitkilerinin yetiştirilmesini sağlayan tarım, bu alanlarda yetişen yabancı bitkilerinin azalmasına neden olmuştur. Artan dünya nüfusu ve gıda maddelerine olan talep bu süreci hızlandırmış ve geniş otlak ve mera alanlarının sürülerek tarıma açılmasına neden olmuştur. Toprak işleme aletleri ile birlikte orman ve mera alanların sürülerek tarıma açılması daha da hızlanmış uzun vadede bu aletlerle işlenen toprakları zayıflatmıştır. Toprağın zayıflaması ile birlikte kimyasal gübreler kullanılmaya başlanmıştır. İlerleyen dönemlerde doğal dengenin bozulması ile herbisidler ve pestisidler kullanılmaya başlanmıştır. Kimyasalların kullanılması ile birlikte ekolojik denge iyice bozulmuş dolayısıyla ekolojik tarım gündeme gelmiş ve uygulamaya konulmuştur.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi organik tarımsal üretimde, iklimi ve toprak yapısı itibarı ile önemli bir potansiyele sahiptir. Henüz çok az sayıda üretici organik tarım üretimine geçmiş olan bölgede hızlı bir üretim artışı mümkündür.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Organik Tarıma uygun alanlar; Diyarbakır ili kuzey kuşağı olan dağlık bölge, Siirt ili doğu ve kuzey doğu kuşağı, batısı ile güneyi, Şırnak ili doğu, kuzeydoğu kuşağı, güney kuşağı (sınır bölgesi – mayınlı saha) Mardin ili kuzey kuşağı Savur, Midyat, Kızıltepe kuzey kuşağı, Suriye sınır kuşağı (mayınlı saha) Şanlıurfa Karacadağ doğu kuşağı, Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha), Halfeti ve Birecik dağlık kesimleri ve su boyları, Adıyaman ili Nemrut Dağı çevresi, Baraj gölü çevresi, Gaziantep Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha), Nizip ilçesi kuzey doğu kesimi, Kilis ili Suriye sınırı güney kuşağı (mayınlı saha) olarak sıralanabilir. [6]

Bölgede iklim, topografya ve ana madde farklılıkları nedeniyle çeşitli büyüklükte toprak gruplarından oluşmuştur. Bölge topraklarının %37' si Kırmızımsı Kahverengi, %28 'i Kahverengi Orman, %12'si bazaltik, ve %11'i kahverengi, Büyük Toprak Guruplarından oluşmaktadır. [6]

Bölge arazilerinin yeteneklerine uygun olarak kullanılmadığı da görülmektedir. Aşlında VI. ve VII. sınıf arazilerin, orman rejimi dışındaki kısımlarının meraya ayrılması gerekirken, bu alanlarda tarım yapıldığı, buna karşın tarım arazisi şeklinde değerlendirilmesi gereken I-II ve III. Sınıf araziler ile bazı önlemler almak koşuluyla, tarım yapılabilen IV. sınıf arazilerde mera rejiminin uygulandığı yaygın olarak gözlenmektedir [6]

Türkiye'de toplam 508.000 dekarlık mayınlı alan bulunmaktadır. Sözü edilen alan, uzun yıllar tarımsal amaçlı kullanılmadığı için kimyasal ilaç ve gübre kalıntısı

içermemekte ve bu niteliği ile de konvansiyonel tarımdan organik tarıma dönüştürmek için uygun bir alan oluşturmaktadır.

Kimyasalların az kullanıldığı bölgelerimizin başında gelen GAB, yöreye özgü birçok tür ve çeşit bakımından da dikkat çekmektedir. Antepfıstığı, Zeytin, Şire üzümü, Mardin kirazı, Diyarbakır karpuzu, Lice domatesi, Karacadağ çeltiği, kırmızı mercimek, zivzik narı, makarnalık buğday ve Kırmızı biber bu bölgenin vazgeçilmez ürünlerinden olup bir çok alanda zaten ekolojik olarak yetiştirilmektedir. Ancak organik tarım, sözleşmeli tarım esasına dayanır. Bu nedenle yetiştirilen ve ekonomik öneme sahip ürünlerin organik ürün olarak değerlendirilebilmesi için sözleşmeli tarım, planlı üretimin gerçekleştirilmesi, çiftçiye üretimin nasıl yapılacağı konusunda danışmanlık hizmetinin verilmesi, her aşamada kontrollerin yapılması ve sertifikalandırılması gerekmektedir.

Bu çalışma, Güneydoğu Anadolu Bölgesi ekolojik tarım açısından uygun bir bölge olup bir çok alanda zaten organik olarak yapılan üretimin, organik ürün olarak değerlendirilebileceğini ve özellikle bölgeye özgü bazı tür ve çeşitlerin önemini bu açıdan vurgulamak amacıyla yapılmıştır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde Yetişen ve Organik Ürün Potansiyeli Yüksek Olan Türler

Ülkemizin tarımsal arazi potansiyelinin önemi açısından Güneydoğu Anadolu Bölgesi çok önemlidir. Bölgenin organik tarım alanlarına bakıldığında birçok havzada yıllardır zirai olarak işlenmemiş veya hiçbir kimyasal gübre, zirai ilaç ve hormonlar kullanılmamış alanlar bulunmaktadır. Tarımın ilk yapıldığı bölge olan ve Yukarı Mezopotamya (altın hilal) olarak adlandırılan bölge, bereketli toprakları, bol su alanları ve uygun iklim koşulları bakımından birçok ürünün yılın mevsimlerine göre üretilebildiği havzalar topluluğundan oluşmaktadır. Bölgenin özellikle "Verimli Ay" olarak isimlendirilen ve içinden "İpek Yolu" geçen Gaziantep, Diyarbakır ve Mardin illeri arasında kalan bölümü, kuzeydoğu ve doğudaki arazilere göre daha yumuşak bir topografyaya sahiptir. Kilis ili sınırlarından başlayıp Şırnak'a kadar uzanan 877 kilometrelik Suriye sınırında toplam 3,5 milyon dekar (30 bin 600 hektar) verimli alan mayın tarlası olarak ayrılmış durumdadır. Bu arazilerin çoğunluğu Güneydoğu Bölgesi illerinin sınırları içerisinde. Bu kuşağın mayınlardan temizlenip ülkemizin tarımsal üretimine katılması önemlidir [4].

Bu nedenle bölge için önem taşıyan ve büyük çoğunluğu organik ürün potansiyeli yüksek olan türler şu şekilde sıralanmıştır.

Antepfıstığı

Sert kabuklu meyveler grubuna giren Antepfıstığı, ağırlıklı olarak Gaziantep, Şanlıurfa, Siirt ve Adıyaman illerimizde yetişmektedir. Toplamda yaklaşık 2 milyon 100 bin dekar alanda 45 milyon (25 milyon meyve veren yaşta) ağaç ile yılda yaklaşık 117 bin ton üretim yapılmaktadır. Ortalama verim, ağaç başına 4 kg'dır [1] [5]. Antepfıstığı hem suluda hem de yağışa dayalı şartlarda yetiştirilebilir. Antepfıstığının sulu tarımda verimi daha yüksek olmasına rağmen, ülkemizde kıraç alanları iyi değerlendiren tür olduğundan dolayı çiftçi kesimi tarafından kıraç alana mahsus bir tür olduğu bilinmektedir [8]. Bu nedenle ülkemizde daha çok yağışa dayalı şartlarda, traktörün fazla giremediği yüksek ve dağlık kesimlerde yetiştirilmektedir. Toprak işleme klasik toprak işleme aletleri ile (sapan, bel vs) yapılmaktadır. Kimyasal gübreler pahalı olduğu için daha çok çiftliklerden elde edilen hayvan gübresi kullanılmaktadır. Bazı yerlerde hayvan gübresi bile kullanılmamaktadır. Antepfıstığı, işleme esnasında

tesislerin hijyen şartlarına da dikkat edildiği takdirde organik olarak değerlendirilmesi muhtemeldir.

Karacadağ Çeltiği

Karacadağ çeltiği genel olarak iki ilimizde üretilmektedir. Diyarbakır ilinde 24.376 dekar alanda 12.346 ton üretim yapılırken dekara verim 506 kg, Şanlıurfa ilimizde ise 33.445 dekar alanda 17.885 ton üretim yapılmakta ve dekara verim 535 kg'dır [1][5]. Karacadağ çeltiği ağırlıklı olarak Karacadağ eteklerinde bazalt siyah taşların arasında herhangi bir toprak işleme olmadan dönüşümlü olarak yetiştirilirken, yetiştirme esnasında ayrıca herhangi bir kimyasal kullanılmamaktadır. Üretilen çeltik genel olarak Güneydoğu Anadolu Bölgesinde tüketilmektedir. Bölgenin damak tadına uygun olan Karacadağ çeltiğinin organik tarım olarak değerlendirilmesi için bir takım girişimler söz konusudur [7]. Bu anlamda GAP Uluslararası Tarımsal Araştırma ve Eğitim Merkezi müdürlüğü tarafından hem organik hem geleneksel yöntemlerini kapsayan bir adet proje yürütülmektedir [11]. Doğal ortamda ve herhangi bir kimyasal kullanılmadan ve zaten organik olarak üretilen Karacadağ çeltiğinin organik ürün sınıfında değerlendirilmesi için gerekli resmi işlemlerin biran önce başlatılması yerinde olacaktır.

Diyarbakır Karpuzu

Yıllık üretim miktarı 200.000 ton civarında olan Diyarbakır Karpuzu Diyarbakır ve kısmen de Batman illerimizde üretilmektedir[1] [5]. Ağırlıklı olarak Dicle havzasında ve kumlu topraklarda yetiştirilmektedir. Her bir karpuzun ağırlığı 45 kg'a kadar çıkmaktadır. Karpuzların tatlarında fazla değişim olmadan bu ağırlıklara ulaşmasında dört temel faktör rol oynamaktadır. Bunlar sırasıyla, Dicle havzasının kumlu toprakları, Dicle nehrinin soğuk suyu, yetiştiriciliğinde kullanılan derin çukurlar ve en önemlisi de azot oranı yüksek olan güvercin gübresidir[9]. 2000 yılından önce daha fazla üretilirken son zamanlarda üretimi gittikçe azalmaktadır. Bölgedeki güvercin gübresinin azalması, pamuk üretiminin daha kolay olması ile çiftçilerin bu ürüne yönelmesi, Dicle suyunun kirlenmesi, Adana ve Adıyaman karpuzunun bölgeye girmesi ve daha ucuz olması bu azalmanın başlıca nedenleridir. Dicle suyunun temiz kullanılması halinde Diyarbakır karpuzu organik olarak da üretilebilir. Çünkü üretiminde herhangi bir kimyasal kullanılmamaktadır. Bu nedenle sulamada kullanılan nehir suyunun temizliğine dikkat edilmesi konusunda nehir suyunun kirlenmesine neden olan toprak erozyonu ve fabrika atıkları ile ilgili yasal işlemler başlatılarak bazı önlemler alındıktan sonra organik ürün elde etmek mümkündür.

Şire Üzümü

Güneydoğu Anadolu Bölgesinde toplam 234.279 dekar alanda 149.586 ton şire üzümü üretilmektedir[1] [5]. Şire üzümü başta; pekmez, pestil ve sucuk olmak üzere değişik şekillerde işlenerek Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve Doğu Anadolu Bölgesinde piyasaya sürülmektedir. Bu alanlarda herhangi bir kimyasal kullanılmadığı için elde edilen ürün doğal lezzeti ile kış aylarında piyasaya canlılık kazandırmaktadır. Şire üzümünün elde edildiği bağların çoğu tepe ve dağ yamaçlarında yer almaktadır. Bu alanlarda toprak işleme klasik yöntemlerle yapılmaktadır. Üretim boyunca tüm işlemler doğal ve ekolojik ortamda gerçekleşmektedir. Bu alanlardan elde edilen ürünler zaten organik olup organik ürün olarak değerlendirilmesi için gerekli işlemlerin bir an önce başlatılması ve bu bağların koruma altına alınarak ayrıca genetik materyal olarak muhafaza edilmesi yerinde olacaktır.

Mardin Kirazı

Son dönemlerde yaygınlaşan ve halen 6.952 dekar alanda 1.647 ton üretim ve ağaç başına 13 kg verim ile göz dolduran ve mevsimin ilk meyvesi olarak piyasayı süsleyen Mardin kirazı gittikçe önemi artan bir meyvedir[1][5]. Yetiştirildiği alanlarda kimyasallar kullanılmadığından gerekli tedbirler alınrsa organik ürün olarak piyasaya sürülmesi muhtemeldir. Ancak bu güne kadar organik yetiştiricilik anlamında fazla girişim olmamıştır. Bu nedenle çok değerli olan Mardin kirazının piyasada hak ettiği değeri bulması ve organik ürün sınıfında değerlendirilmesi için gerekli işlemlerin derhal başlamasında fayda vardır.

Siirt Zivzik Narı

Siirt yöresine has olan bu nar çeşidi ortalama meyve ağırlığı 200 gr ile 800 gr arasında değişmektedir. Zivzik narının iç taneleri nohut büyüklüğünde, çekirdeği küçük ve yumuşaktır. Asit oranı düşük tadı mayhoş olan bu nar türü oldukça uzun süre bozulmadan dayanabilmekte ve tüketiciler tarafından pazarda tercih edilmektedir. Güneydoğu Anadolu Bölgesine has olan Zivzik narının ekolojik şekilde üretilip yurt içi ve yurtdışı pazara sunulması bölge çiftçisine önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Lice Domatesi

Yılda 10.000 tona yakın üretimi olan Lice domatesi, hibrit tohum kullanılmadan her yıl kendi tohumuyla yetiştirilen ve yetiştirme süresi boyunca herhangi bir kimyasal kullanılmamaktadır [1] [5]. Münavebesinde ön bitkide de herhangi bir kimyasalın kullanılması söz konusu değildir. Genel anlamda buğday ya da arpa ile münavebeye girer ve toprağın gübre ihtiyacı sadece iyi yanmış küçükbaş hayvan gübresi ile karşılanmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi sıcaklıklarında dağların altından akan serin sularla herhangi bir kimyasal kullanılmadan zaten organik olarak yetiştirilen Lice domatesinin organik olarak değerlendirilmesi için gerekli resmi prosedürlerin yerine getirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda sebze işahçılarının, üreticilerin, Gıda Tarım ve Hayvancılık İl Müdürlüklerin, Üniversitelerin üstüne düşeni yapmaları öncelikli konuların içerisinde yer alması öngörülmektedir. Lice domatesinin ekolojik tarım kapsamında sertifikalı olarak üretilmesi ile üreticilerin ürettikleri ürünlerinden daha yüksek gelir elde etmeleri sağlanmıştır olacaktır.

Kırmızı Biber

Her yıl yaklaşık 18.640 ton üretimi yapılan kırmızıbiber Şanlıurfa ve Gaziantep illerimizde yetiştirilmektedir[1][5]. Sadece bu iki ilimizde üretilen Kırmızıbiber ülkenin tüm ihtiyacını karşılamaktadır. Ağırlıklı olarak kurutulmuş pul biber veya toz biber şeklinde piyasaya sürülmektedir. Ancak son zamanlarda toz ya da pul şekline getirildiği sırada bir takım katkı maddeleri katılmaktadır. Bu durum insanların sağlığını tehdit etmektedir. Oysa doğal ortamda kimyasallar kullanılmadan üretilen kırmızıbiberin organik olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu nedenle başta bu katkı maddelerin önüne geçilmesi ve gerekli resmi işlemler başlatılarak organik ürün olarak piyasaya sunulması hem ülke hem de bölge ekonomisi için bir kazanç olacaktır.

Makarnalık Buğday

Dünya'da üretilen makarnalık buğdayın %10'u ülkemizde üretilirken, ülkemizde üretilen makarnalık buğdayın %50'si ise sadece Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretilmektedir[1][5]. Bu nedenle Güneydoğu Anadolu Bölgesi makarnalık buğday açısından önemli bir yer

tutmaktadır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi makarnalık buğdayın gen merkezi olması ile önemini ayrıca artırmaktadır. Üretilen makarnalık buğdayın %66'sı bulgur, %27'si makarna, diğer kısmı da firig, kuskus, irmik vb ürünlerde kullanılmaktadır[10]. Sağlık açısından değerlendirildiğinde makarnalık buğdayın besin açısından daha değerli olduğu belirtilmektedir[1]. Makarnalık buğday; üretim alanı, üretim miktarı, sanayi kuruluşları, zengin besin içeriği nedeni ile organik ürün olarak değerlendirilmesi yerinde olacaktır. Bu konuda gerekli işlemler başlatılarak makarnalık buğdayın hak ettiği değere ulaşmasını sağlamak ekonomik anlamda bölgenin var olan potansiyelinin yerinde kullanılması bölgenin gelir seviyesinin yükselmesine katkı sağlayacaktır.

Kırmızı Mercimek

Dünya mercimek ekiliş alanı 3.730.200 ha. ve üretimi 3.093.115 ton, Türkiye mercimek ekiliş alanı 500.000 ha. ve üretimi 548.000 tondur[5]. Ülke mercimek üretiminin %90'ından fazlası Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretilmektedir. Bölgenin hemen hemen tüm illerinde yetiştiriciliği yapılan bu ürünün yetiştiriciliğinde Kızıltepe ovası ayrı bir öneme sahiptir. Dünya pazarlarında ülkemizin söz sahibi olduğu ve hemen hemen tamamının Güneydoğu Anadolu Bölgesinde üretildiği kırmızı mercimeğin organik tarım sertifikası ile üretilmesi bölge çiftçisine büyük katkılar sağlayacaktır.

Zeytin ve Zeytinyağı

Bölgede zeytin yetiştiriciliği Kilis, Nizip ve Mardin'de yoğunlaşmıştır. Son yıllarda yapılan yeni dikimlerle bölgenin potansiyeli iki katına çıkmıştır. Bu bölgede yetiştirilen zeytinlerin büyük çoğunluğu yağlık olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen ürünlerin kendine özgü tat ve aroması ile bölgeye özgü özelliği vardır. Ayrıca yine bölgedeki diğer ürünlerde olduğu gibi çevre kirleticilerin kullanılmadığı alanlarda yetiştiricilik yapıldığı için organik olarak değerlendirilmesi bölge ve çiftçi ekonomisine önemli katkılar sağlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Organik Tarım, giderek artan çevre ve sağlık sorunlarının çözümünde etkili olan bir uygulamadır.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi diğer bölgelerle karşılaştırıldığında kimyasalların daha az kullanıldığı ve endüstrinin az geliştiği bir bölgemiz olduğundan dolayı, ekolojik tarım açısından uygun bir bölgemiz olup bir çok ürün bakımından önemli bir paya sahiptir. Bölgenin önemli kesiminde mevcut durumda zirai ilaç, gübre ve hormonlar kullanılmadan tarım yapılmaktadır. Bölgede yetişen ürünlerin çoğu büyük ekonomik öneme sahiptir. Ekonomik öneme sahip bu ürünlerin doğal olarak yetiştirildikleri alanlarda organik ürün olarak sertifikalandırılıp değerlendirilmesi bölge ve ülke ekonomisine sağlayacak katma değer açısından büyük öneme sahiptir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi de henüz kirlenmemiş toprak ve su kaynaklarıyla, organik ürün üretimi için potansiyel oluşturmaktadır. Özellikle yukarıda belirtilen bölgeye özgü tür ve çeşitler ön plana alınarak organik tarıma geçiş süreci hızlandırılmalıdır. Bunların dışında ekimi yapılan tarla bitkilerinden Pamuk, Mısır, Soya Fasulyesi, Çeltik, Susam, Nohut, Ayçiçeği, bahçe bitkilerinden bölgenin iklimi alanlarında Domates, Patlıcan, Biber, Kavun, Karpuz, Hıyar, Taze Fasulye, Havuç, Bezelye, Kayısı, Kiraz, Ceviz, Badem ve Erik gibi türleri organik metotlarla üretme olanakları bulunmaktadır.

Organik tarımın bölgede yaygınlaşması ekolojik dengeye katkı sağlanacağı gibi, geçiminin büyük bir kısmı tarıma dayalı olan bölge halkının refah seviyesinin iyileşmesine önemli katkı sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- [1]Anonim, <http://tr.wikipedia.org/>
- [2].<http://www.sutso.org.tr/dosyalar/yayınlar/>
- [3]. Benek, Sedat (2006) “Şanlıurfa ilinin Tarımsal Yapısı sorunları ve Çözüm Önerileri“
- [4]. <http://www.orguder.org.tr/>
- [5] <http://www.tüik.gov.tr>
- [6].BENGİSU G.,YAVUZER Ü., CEVHERİ C., ÖZTÜRKMEN A.R., COŞKUN M. 2010 Organik Tarımın GAP Bölgesi'nde Uygulanabilirliği Türkiye Ziraat Mühendisliği VII. Teknik Kongresi, S.229-235
- [7]. <http://www.gap.gov.tr/>
- [8]. <http://www.antepfistigiaraştırma.gov.tr/>
- [9]. <http://diyarbakir.gov.tr/>
- [10].<http://gatae.gov.tr/>
- [11]<http://www.tagem.gov.tr/>